

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И УМЕТНОСТ

УРЕЂУЈЕ ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 1.

У НОВОМ САДУ 3. ЈАНУАРИЈА 1885.

ГОД.

„СТРАЖИЛОВОУ“.

Ј ка гори,
Фрушкој гори,
што је вишњи ваљда створи,
да се у њој само поји
ил' у славу вишњем богу
догод допрет' песмом могу
смерне слуге светог храма,
тихом песмом, молитвама;
ил' да тице људ'ма поје,
да им чари горе своје
дижу,
да им песме на гроб стижу,
нек одјекне свака рака,
да је свецем земља лака; —
ка тој гори
дух ми скори.
По дрвећу лишћа није,
а бич хладног ветра бије
свеле граве
па разноси на све стране
кроз видело, кроз тамнину
дрктавицу ону њину,
из које се чисто дижу
тихе речи, да опишу,
шта све крије земља ова
сада пустог Стражилова?

Ветар хуји
и у бесној у олуји
из хладнога
гроба тога,
што с' у црној тмини куна,
к'о да бела сенка ступа.
Сенка света
с' оног света,
што јој браћа од милости
донесоше свете кости
из туђине на то место,
ту нека им буде престо.

Сенка бледа,
хладна сенка груди леда,
па нечујним кроком стаје,
а к'о да је
из ње сунце сјати стало,
е тако се засијало
и дрвеће и та гора,
што до скоро
густа, црна тмина скрива.
И к'о да је сенка жива,
као да су ту пред њоме:
млади момци, младе моме,
жене, деца, старци седи,
а сенка их гледи, гледи,
па им поче да беседи...
Чудан глас јој, чудни збори!
Тако слатко не говори
ништа, што с' на земљи створи;
тако слатко, тако мило,
да све, што се искупило, —
као да је једна душа,
једна глава — тако слуша.
Сваку речцу, груду злата,
умом хвата,
у груди је своје пише,
а од њих се песма ниже
од бисера бисернија,
а од злата трепернија...

Санак мину,
у души ми јава сину:
*то је песник Вранко био,
што је песмом прославио
и у звезде што је сков'о
Стражилово.*

* * *

И та хвала није пушта,
јер света еу отъ уста.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

што разнела српском роду
ту дивоту;
њу записа
и наниза

15. дец. 1884. Београд.

у сред срца предубоко.
Али *оно* што ј' за *око*,
то за *душу* нек је *ово*
„Стражилово“!

М. Живковић.

ТРИВА СВИРАЦ.

СЛИКА ИЗ ПОТИСЛА.

1. У колу.

едеља је а прешло подне.

Накитиле се сељанке, што је која
лепше умела, па хитају у бирцуз — од
сутра је часни пост, па нема кола до Ускрса.

Момчадија се већ пре поискупила, па ди-
ванише и пијуцка.

Трива свирац удесио гајде па засвира коло
чако, како већ само он зна.

Што беше девојака на окупу, ухватише се
те играју саме. Момцима се још не игра, него
тек избаци по гдекоји какву подскочицу и пе-
цне коју девојку.

Око оног највећег стола искупили се сами
газлачки синови па пију, разуме се: пиво, јер
вина може сваки и код куће пити, а лако га
је добити на олбу ма у којој крчми.

„Море Триво, доста!“ викнуће Војин Тац-
ков, момак на оку. „Свирај „туш“!“

Девојке се пустише, а Трива приђе газдач-
ком столу и стане ситнити „туш“.

Момци се куднуше па испише, а Трива за-
реди код другог, трећег, четвртог стола, па кад
изређа, почне свирати „гласа“.*)

Многи би момак уз тако лепу свирку за-
певао; али то још не иде — није се још нико
поднапио.

Дотле се већ стекоше све девојке и младе.
Толико их је, да се не може играти у бирцузу.
Изађоше у авлију. Беше леп дан. Баш се пра-
штала зима од пролећа, па сија сунце.

Толиког кола није било скоро.

Што више свира, све се више мили Триви
свирати. Рекао би, тај се не може уморити.
Тек мало застане пред сваким играчем, удари
ситније, па онда пође даље унаоколо. Гдегод
застане и гдегод промиче, ту се коло већма
таласа, јер она свирка изблиза некако чудно-
вато дражи играче и играчице. Понајдуже за-
стане Трива код Арсе Мргдановог. Ко добро

мотри, пре би рекао, да Трива свира Јели Си-
вачкој, него Арси, што до ње игра.

Него Јела и јесте девојка. У многе је цуре
лепше рухо, скупљи накит, ал није оно лице,
оно око, оне обрве, што су у Јеле. Једина јој
је мана — како веле сељани — што је сирота.

Уморише се. Пусти се коло и опет се вра-
тише у бирцуз.

„Туш ми свирај, Триво, мој туш!“ повиче
Војин Тацков, чим га угледа.

И он изашао да игра, ал баш се хтеде
ухватити до Јеле, а Арса га претече и ухвати
се он. Војин не хтеде играти, већ се врати и
пио је, догод се играло, скоро чашу за чашом.

Трива свира, а Војин држи олбу, па је нагне,
ал само мало сркне, па је тргне. У тај пар
гајде дрекну — и Трива стане. Кадгод он на-
гне, Трива свира, а чим он чашу тргне, Трива
престане. То тако траје, док траје пива у олби.
И то се зове Војинов туш.

„Свирај, Триво, јер данас сам ти весео,
што никад — свирај!“

Но кад га добро погледаш и видиш, како
љутито погледа тамо у онај буцак, где Јела
нешто шапуће са Арсом, одмах би погодио, да
га нешто гризе, па би хтео, да то пићем и
свирком растера.

Јела и Арса разговарају, па се час смеју,
а час су озбиљни. Погледају почешће у Војина.

Најпосле оде Јела другарицама, што се по-
ређале око пећке па диванишу.

Арса седе за сто преко пута од Војина па
поносито стане гледати право у њега.

„Туш, Триво!“ заповеди Војин.

„Ваљда сам и ја на реду — овамо, Три-
во!“ упадне Арса.

„Туш, Триво!“ осече се Војин и пружа му
петицу.

„Овамо, Триво!“ дражи Арса, а пружа де-
сетицу.

Трива приђе Арси и шапне му нешто на
уво, па оде Војину и засвира.

„Десет олби, бирташу!“ виче Војин.

*) „Свирати гласа“ значи: свирати мелодију, што се
да у селу пева.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

„Двадесет!“ виче Арса.

„Пите, браћо!“ нуди Војин своје друштво и плаћа.

Арса издиже сто. Просу се пиво, полуца се двадесет чаша.

„Да платим!“ и Арса вади буђелар.

Плаћа, а погледа око себе, као да би хтео рећи: Пошто је свет?

Девојке ударише у смех, а највише Јела. Допаде им се, како Арса доскочи Војину.

Војин баш наже да пије. На смех окрете главу. Спази, како се Јела слатко смеје. Рука му задрета, а пиво суне из чаше право у лице Јели.

Девојка врисне, па излети напоље. Док си тренуо, у бирцузу ни једне девојке.

У исти мах пролети Војину баш поред слепа ока чаша и разбије се о дувар.

Он полети.

Али га Трива дочепа снажном руком за гушу.

„Кога ти пивом поливаш, хуљо?“ виче Трива а сав позеленио од беса.

Љутит био Војин и добио три снаге.

Како га одгурнуо, Трива седе, али му у руци остаде Војинова марама и огрлица. Војин навали на њега.

„Охо море! Зар на старијег и слабијег човека?“ умеша се Арса па скочи и дохвати Војина преко среде.

Но Војин се истргне па се ухвати с њиме у коштац. Не носеше се дуго. Затресоме се и прозори, како га Војин лако удари о земљу. Стане га ногама газити.

Ко зна, шта би још било, да не прискочише момци и не раставише их.

Њих тројица спопадоше Војина и одвукоше га кући, а други једва задржаше Триву и Арсу, да не полете за својим крвником.

„Скупо ћеш то платити!“ довикује Трива Војину.

Кад се Трива мало смирио, весеље се опет настави, као да ништа није било. Често је било и крви у колу, па тек ако се најплашљивије девојке разиђу.

До мрака је знало цело село за ту свађу.

Јела ј прва девојка, а Војин и Арса први момци у селу, па некако ђаволи девојке пагађају: Војину криво, што Јела воли Арсу те отуд свађа.

2. Поливена девојка.

Јела је онако поливена одјурила кући.

Мајка јој седела са женама на сокаку.

Чим спази своје јединче, скочи па пред њу. Виде сву срамоту ћерчину па с њоме кући.

„Ко ти то уради, убио га бог?“ пита је, кад уђоше у собу.

Јела није могла говорити. Сузе је загушиле. Сад се могла сита наплакати.

И мајци јој сузе ударише.

Стаде се у прса грувати — није шала, поливена јој кћи у колу.

Од тога нема веће несреће по удавачу. На њу сви прстом пружају. Запроси л' је момак из другог села, чим чује: поливена је у колу, мане је. Таква девојка ил полази за момка, што је полио, ил врло ретко за другога. Полије ли момак девојку коју из обести, све мушке главе из девојчине родбине дижу се, да ту срамоту свете, па често дође и до крви — ђаво је кавга! А то све зато, што се мисли, да момак, кад полије девојку, хоће тиме да каже: ти си моја, ти ниси више девојка.

Зато је Јела онако вриснула, зато је сузе гушиле, зато јој се мајка у прси грува.

„Што си занемела, несретна ћери, што не говориш? Који је тај злотвор — земља му кости изметала — што тебе, што нас осрамоти? Кажи га, па да му прокунем девето колено“.

„Куни га, мајко, куни! Али стани — немој! Не знам сама, да ли да га кривим ил не кривим“.

„Шта, Јело? Шта велиш?“ и мајка јој се чисто сама боји својих речи. „Да није он то учинио, што зна, да сме? Да ниси ти свој образ под ноге бадила? Говори, говори, или ће ме страх убити!“

„Зар тако мало познајеш своју Јелу? О мајко, мајко! Место да ме тешиш, ти ме већма жалостиш, јер сад тек сасвим видим, каква је срамота снађе! Боли ме, што ће свет рећи: овака је, онака је. Па опет бих то могла отрпети, јер знам, да је то све лаж. Али страшно ми је и помислити, кад видим, да ме ни ти не познајеш, кад хоћеш да сумњаш! О боже, боже! Имај бар ти милости! Та ова се патња не може сносити — прими ме, да се не патим!“ па покрије лице рукама и стане јецати.

„Јело храно, верујем ти, верујем. Нека нико не верује, је л' ти доста, што ја верујем? Немој ми плакати, чедо моје, претурићемо и то преко главе! Да, да, сад знам! Он те је полио, што немаш у родбини мушке главе, да те освети, што смо сиромашни, и живимо од онога, што својим рукама зарадимо. О свете, гадни свете! Ти се увек блатом бацаш на сиро-

тињу. Ти је за срце уједаш, јер знаш, да нема чиме бранити се... Ал да је мој покојни жив!“ Ту убриса сузе. „Ма ти ми још не каза, дете, чија те рука — осушила се! — поли?“

„Не кунџ, мајко! И ја сам крива. Смејала сам му се, а он је био напит“.

„Та ко, ко?“

„Војин.“

„Овај пред кућом?“

„Да.“

„О да бог да га —“

„Не кунџ га, мајко!“

„Како да не кунем, кад ће сутра пуцати по селу твоја и моја срамота? Како да га не кунем, кад ти срећу уби?“

„Како да ти кажем? Не умем. Тек нешто ме тешко заболи, као да ме ко ножем у срце удари, кад га кунеш“.

„Који ти је бес? Овамо знаш, шта ти учини, овамо га браниш“.

„Не знам, да ли бих тако говорила, да ме је ко други полио. Кад је он, онда је друго“.

„Јело, чедо моје, ти нешто од мене кријеш. Ти си још дете, луда ће те глава на зло навести. Кажи мајци све“.

„Шта да ти кажем? Ја сам ти већ све казала“.

„Ама ниси! Има још. Или ти ваљда то ни сама не знаш? Да ти помогнем. Кад би нешто морало бити, да Војин умре —“

„Мајко!“

Мати јој се трже, како јој се ћерка препаде.

„Но, но! То баш није одиста, већ к'о бајаги. Дакле, кад би морало бити да Војин или умре или да узме прву миразушу из села — које би ти волела?“

„Шта ме опет то питаш!“

„Тако — хоћу да знам. Реци по души!“

„Право да кажем, не бих волела ни једно, ни друго“.

„Ал кад би само то двоје морало бити?“

„Онда — онда бих волела, да умре.“

То је рекла здраво жалостиво.

„Дакле га волиш?“

„Ја? Али —“

„Бадава ти све. Видим шта је.“

„Па, ваљда га волим. То бар није ништа зло. А не умем ти казати, како га волим! Само то кријем и не смедох ни себи казати. Шта ћу, кад не могу бити његова! Он је газда, а ја сирота. Па још ме он и мрзи! Како би ме и могао онако љуто пред светом осрамотити.“

И тек после тога видим, како га здраво волим. После те срамоте другог бих мрзила, презирала, можда и клела — ал њега не могу, мајко, не могу!“

Врата се нагло отворише, а у собу уђе — Војин.

„И немој, Јело, животе мој! Већ му опрости!“

„Војин!“ викнуше матери и ћерка у један мах.

„Он главом. Љуто сам вам скривио! Да и не спомињем, што ме отац и матери покараше, ал и само ми моје срце рече: немаш право! Био сам слеп, луд; у лудилу учинио сам покор, јер, јер — сад смем да ти кажем — јер те волим. Више те волим, него себе!... Хтедох се до тебе у коло ухватити — ти пропусти оног Арсу“.

„Бог с тобом! Он промаче испред тебе“, правда се Јела, а међутим јој матери упали свећу, јер се већ смркло.

„Та оно јесте! Али мени се учини, ти си хтела њега... Е после си говорила с њиме. Па онда је он тако гледао у мене, тако гледао, да сам мислио, пуче ми срце. А после си се ти смејала, кад ме је он заједао — то ме је на сву меру ражљутило. Нисам ништа видео. Шта сам хтео с чашом, како сам измахнуо — не знам. Био сам изван себе. Чуо сам, да си ти цикнула. У тај исти пар пројурџ ми чаша поред главе — бацио је Трива.“

„Зар он?“ пљесну се Јелина матери.

„Он, стрџна-Стано! И ја се и сад не могу да начудим, шта њему би. Али тек он! То ме још већма разјари. Да ме не задржа Арса, ко зна, шта би било.“

„Трива је добра душа. — Видео, Јела нема свога, па ти не да, да је срамотиш“, брани га Стана.

„Биће ту што друго“.

„Ти ћеш се већ с њиме измирџ“, рече Јела, а чисто заволи Триву, што је бранио.

„Тешко! Ја баш не бих марио, ал тешко ће хтети он. Кад ме кући поведоше, претио ми. Ја га се истина не бојим, старији је, слабији. Ал слабији се свете из потаје. Из потаје страда и најбољи јунак“.

„По њему те неће глава заболети. Тај не би учинио никоме зла“.

„А откуд га ти тако знаш, стрџна-Стано?“

„Па — боже мој“ — заплеше Стана — „пролазио човек више пута, кад и кад и сврнуо, разговарали смо се па га знам. А баш јели нико у селу чуо што рђаво за њега? Зацело нико!“

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

„Та тако је! Него манимо њега! Чујте даље! Кад дођох кући, одмах сам се покајао. Пођем, да вам кажем: крив сам, опростите! Чуо сам вам разговор па станем. Све сам чуо, све!“

„Све?“ пита Јела а поруменила.

„Све! Јели да ми прашташ? Праштај и ти, стрина!“

„Па, оно нека ти је просто! Али свет, свет! Изаће ми кућа на глас“.

„Неће, стрина! Отац ми је добар, мати још боља, учиниће ми по вољи. Сутра, већ сутра ћу ти ћер испросити, после ускрса сватови, а ко се усуди, да што за моју заручницу рекне, тај ће самном имати посла!“

„Видиш, мајко, видиш!“ и Јела није могла више речи рећи.

„Е кад је тако, синко, ја немам ништа против. Него сад иди — доцкан је!“

„Лаку ноћ!“ и он је пољуби у руку а она њега у чело.

Јела га испрати до авлијских врати.

„Па слатко ми спавај, Јело, и још слађе сањај!“ прашта се Војин.

„О теби, Војине мој!“ прошапута Јела па стаде на вратих и гледа за њим. Небо се осуло звездама, и њојзи се чини, да сад звезде друкчије, лепше сијају. Да те звезде могу чути, да знају говорити, она би с њима дуго, дуго говорила о својој срећи, о својој љубави...

„Зар тако доцкан на сокаку?“ Јела се трже и спази Триву.

„Иди врагу! Претрнух!“ срди се она.

„Младе девојке ваља да се чувају ноћу од урока“, опомиње је Трива.

„Мене данас на дану урекоше“, шали се Јела.

„Искијаће он за то — ја ти кажем! Запамтиће, кад је тебе полио — тебе не сме нико дирнути!“

„Знам ја, да ти мени држиш страну — женска сам глава! Ал немај бриге! Сутра ће бити друкчије. Лаку ноћ!“ па отрчи у собу а још је чула, како Трива гунђајући пође према Војиновој кући.

(Наставиће се.)

А Л Е М О В И.

СРЕТНА ЦУРА.

I.

Унце клоне ниже, ниже,
а зраци му љубе цвеће
и девојче оно мало,
што по башти цвећем шеће.

Већ и нојца црна стиже,
а цура се јоште шеће,
чудит' јој се дрвље стало,
чуди јој се шарно цвеће.

II.

И росица веће роси
а и месец провирује,
девојчица уздахнула,
Мисли: цвеће само чује!

Уздисај јој ветрић носи,
крај стада га драги чује,
заплака му горко фрула,
жуд из песме провирује.

III.

У баштици цура мала,
а око ње шарно цвеће,
кида лиске једног цвета
па шапуће: доће — неће!

И већ све је покидала,
у грлу јој заста: неће!
Задрхта јој бела рука,
суза кану на то цвеће.

IV.

Вече дивно, ветрић пири,
са звездом се звезда љуби,
у облаци у ти бледи
лагано се месец губи.

А баштица тако мири!
Не што цвеће мирис губи,
већ уз драгу драги седи —
мало, мало, па је љуби.

(Наставиће се.)

РАЗНИ ПУТЕВИ.

ПРИПОВЕТКА МИЛАНА САВИГА.

I.

одличној кући трговца Влајковића могао се за време доручка приметити приличан немир. Старија кћи Даринка држала је у руци новине, па је са узбуђеним гласом читала оцену на последњу позоришну представу. Оцена је била оштра али, као што је писац уверавао, и праведна. У њој се осуђивала не само глума, него уједно и игра главног јунака. Пребацивало му се, да није умео у главним појавама да буде прави тумач песникове замисли, да је љубавне изјаве говорио као какву школску лекцију, да је страсне тренутке виком и бацањем понизио до сокачког комедијашења, и још много друго. Али критичар није остао ни песнику дужан. Замерао му је пре свега, што је тај предмет израдио млитаво и млако, што је заплет лабав а решење тако рећи никакво, једном речи. боље би било, да се држао свога посла, него што се латио да реши задаћу, којој није дорастао. Даринка је читала то све, али јој је глас дрхтао све то већма, а кад је била при крају, бацила је срдито новине на сто.

— Је ли то право, је ли то поштено, пискарати такве ствари! викне затим. Та и ми ваљда имамо своје мњење, ми, који смо били на представи, а то мњење сасвим је друкчије него мњење ове надрикњиге, који се није смео ни потписати.

— И ја мислим као ти, рече на то млађа јој сестра, Драгиња, ти критичари мисле, да је њихово мњење свето писмо, и да само оно има смисла и вредности, што они напишу. Да само умем владати пером, одговорила бих ја том — како се само зове! — па ма се и потписала. Ако ништа друго, показала бих му тиме, да сам бољи јунак од њега, јер не тајим свога имена.

— То већ не иде, кћери моја, примети на то Влајковић. Теби не приличи и не доликује, да се упушташ у новинарске свађе, тим мање, што би то свет сасвим друкчије тумачио, него што си ти сама и замислила. Остави то онима, који немају друга посла. У осталом, не разумем, зашто сте дошле тако у ватру. Писац тог позоришног комада непозната је личност. Ко је тај „Гојко?“ Ја га не знам а тешко да га знате и ви.

Даринка је на те очине речи оборила главу и лака румен прелије јој свеже образе. Није приметила ништа, само је ћутке узела филџан с кафом и нагло је стала сркати каву.

— Збиља, ко је тај „Гојко?“ прихвати сад госпођа Влајковићка. Нисам никад чула о њему ни-

шта, ма да смо претплаћени сваки пут, кадгод је позоришна дружина овде.

— Не знам ни ја, ко је, рече Даринка у малој неприлици, али ми је неправдо, што му тај покушај тако нечовечно оцењују. На тај се начин не одгаја песнички нараштај, а ваљда је већ крајње време, да имамо и својих драма, и да нас позоришна управа не кљука једнако француским и немачким драмама.

— А зашто не, примети Влајковић, ако су те драме добре на француском или на немачком језику, онда ће по свој прилици бити добре и на српскоме.

— Не мислим баш тако у опште, рече Даринка, али држим, да би и Срби у стању били написати ваљану драму, кад су то у стању Немци и Французи. Ни њихови први покушаји нису били бог зна какви, па кад су могли они до нечег дотерати, за што не бисмо могли и ми?

— Е, ту опет имаш ти право, насмехи се Влајковић.

— Али за глумца је ваљда свеједно, приказивао немачку, француску или српску драму, рече Драгиња живо. На његову игру не упливише народност дотичног песника, већ само дух драме. Па ако је и господин критичар у овој оцени и омаловажио драму ономадашњу, није то морао чинити и са игром господина Дражића, која је била добра и потпуна.

— И ја се чудим, што је то чинио, рече Влајковић, и да знам, ко је, баш бих му у очи казао, да му је критика и страсна и пристрасна. Али сад идем у дућан. Збогом.

Влајковић устане, опрости се са женом и децом и лагано изађе из собе. Није ни Влајковићка остала дуго иза њега, она је отишла у кујну, да са куварicom уговори данашњи ручак.

Обе се сестре још неко време разговарале о позоришту, и обе су дошле до тог закључка, до ког су дошле још пре, да је критика несавесна, и да би критичар заслужио, да буде строго кажњен. Биле су још у живом разговору, кад се врата нагло отворише, и међ њих ступи девојче, коју обе сестре са веселим поздравом дочекаше.

— Дошла сам данас зато тако рано, да вам донесем најновији број „Записника“ у ком је нека критика, коју никако не могу да одобрим, рече и скиде шешир и горњу хаљину.

— Имамо га и ми, рече Даринка и покаже новине. Шта велиш, Љубице, на то?

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

— Шта да велим? Не велим ништа, него се само дивим тако једностраном схватању, рече Љубица јетко. То би требало већ једаред да престане. Одговорићу му ја, ако нико неће.

— То смо мислиле и ми, примети Драгиња, само се нисмо могле ослонити на своје перо.

— Само да ми је знати, ко је то писао, рече Даринка замишљено. Не знаш ли ти, Љубице?

— Ја? одговори ова мало несигурним гласом. А откуда ја да то знам!

— Но, но, рече Даринка, само те питам. А како бисмо могле дознати?

— Напоследку споредна је ствар, ко је писао критику, рече Љубица, не зна се, ни ко је писао драму.

— Тако је, дода Даринка.

— У том случају страдао је само господин Дражић, примети Драгиња живо, а он је најмање за служио то.

— Е, рече на то Даринка, можда је и он узрок, што драма није дошла до потпуног уважања. Та од глумца зависи много ако и не све.

— А зашто да је баш он крив? рече Драгиња живо. Та његова игра задовољила је увек и публику и критику. Па зашто да баш овом приликом није био на свом месту? Ми знамо врло добро, да има и таквих драма, где не помаже ни најживља, ни најбоља игра глумчева, и то просто зато, што драма не ваља. Па кад је тако, зар није могао слаб дух и у овој драми упливисати на глумца тако, да није био у стању истаћи своју уметност. Шта хасни вешта игра, кад глума не ваља.

— Ти ваљда не мислиш „Мученике“? запитала Даринка мало оштро.

— Ја нисам ништа казала, извињавала се Драгиња, рекла сам само онако у опште.

Љубица је за време ове мале зађевице ћутала и смешкала се само.

— А шта сте узели ствар тако озбиљно, рече, шта се вас тиче „Гојко“ а шта Дражић?

— Тако је, примети Даринка мало јетко.

— Та да, тако је, рече и Драгиња.

— Ви видите, да се не слажем ни ја с критиком тога „полумесеца“, настави Љубица посматрајући оштро и једну и другу, па опет не долазим тако у ватру као ви. Да није ту какав други узрок?

— А какав, иди, молим те! рече Даринка у малој неприлици.

— Ја не знам какав, одговори Љубица, али ми се тако чини.

— Теби се све нешто чини, рече Даринка и устане. У осталом, та ће се драма давати и данас. Седићемо опет заједно као и ономад, па ћемо ви-

дити, да ли стоје оне замерке или не. Баш ћу pazити на све.

— Пазићемо све три, примети Драгиња.

— Тако и треба, дода Љубица. Довече дакле у позоришту.

После тих речи обуче се Љубица опрости се са својим другарицама и оде. Док је одлазила, није могла да затаји неко смешкање. Сестре нису на то ни пазиле, свака је била заузета својим мислима, а кад се Љубица удалила, приступи свака свом обичном кућевном послу. Драгиња је отишла у кујну да спреми ручак, јер је на њу био ред ове недеље а Даринка је спремала сто и удешавала собе. Такав је био ред у кући Влајковићевој; чим су му кћери дорасле, имала је свака свој опредељен посао. Он, ако је и био имућан, ипак је строго пазио на кућевни ред и с целом душом ишао је за тим, да своје кћери васпита и за кућу и за друштво. Док су биле још млађе, долазили су им разни учитељи, да их изобразе а у кућевне послове увели их је мати, те су тако обе у један мах присвојиле себи и оно, што је потребно, и оно, што је од користи. Кад су биле већ велике девојке, кад су већ ишле у веће друштво, на играчке, села, забаве, у позориште, концерте, појавили се поред многих удварача и такви људи, који су имали и озбиљне намере, људи, који су у свету важили за ваљане, за богате, за изображене; али се досад ни један није могао похвалити, да је од једне или друге чуо речи, које би излазиле из оквира обичног разговарања, и ако се и јавио који просилац, није добио ни од оца ни од матере реч, која би га могла охрабрити, да покуша и код кћери. У том је Влајковић имао своја начела. Својим кћерима није хтео никако да наметне немила друга; ако се деца заиста љубе, нека се узму, ако не, престаје разговор.

Даринка је међутим спремила собу, обукла се укусније, а притом је све узимала новине у руке, па их опет срдито бацала на стo. Бадава, није се могла опријатељити са критиком, и чисто је замрала Љубици, што је исту некако узимала у заштиту. Док се још собом тако разговарала, уђе у собу неки млад господин, ког је Даринка са пола пријатним, пола тужним осмехом дочекала. После првих поздрава, поче она:

— Цела ми је радост покварена, рече живо, да ми је само знати које написао ту критику.

— Немојте се ни најмање сневеселити госпођице, рече новодошли, критика је мњење једног човека а изрека његова не мора бити увек основана и истинита, а тим јој мање треба веровати, и њојзи тим мање важности дати, ако је изречена на основу лажних претпоставака, а особито онда, кад се сам

писац крије, кад не сме име своје да потпише под свој рад.

— Али нисте се ни ви именовали, господине Машићу, нико и не зна, да сте ви баш писац те драме, рече Даринка.

— То је шта друго, одговори Машић ја сам написао оно, што сам у себи осећао, и ни једном речи нисам дирнуо никог.

— Ипак нек вас теша та околност, што критичар не зна, кога је оцењивао и напао.

— Пред светом већ тако стоји ствар, рече Машић, али преда мном не. Ја осећам заједљивост критике, ма да јој не приписујем бог зна какву важност. Ви, госпођице, знате понајбоље, с каквом сам чистом намером писао своје дело, вама сам читао поједине призоре и ви сте били сведок, како сам се одушевљавао при послу, како је моја тежња била идеална — и ја сам опет скроз уверен, да ми је дело добро испало за руком.

— Моје мњење о вашем делу познато вам је давно, одговори Даринка, а после представе, кад сам му увидела и животну снагу, још је добило бољег темеља. Не морам вам ваљда рећи још и то,

да ја ником на свету нисам казала, да ми је познат писац драме „Мученика.“

— Ја сам о том уверен, рече Машић. У осталом, што се тиче критике, дознаћу већ писца њевог. Са уредником „Записника“ познат сам лично, и гледаћу да којекако измамим из њега право име оног „полумесеца“, који је напао не само на мене непознатог, већ и на вредног и ваљаног глумца нашег, Дражића.

Даринка му је одобрила, што је намеран чинити, и молила га је, да јој саопшти сваки, и најмањи успех у том подухећу, и топло му је стиснула руку, кад се Машић с њоме опраштао.

— То је моја вила, говорио је Машић у себи, кад је брзим корацима ишао кроз улицу. Да ње нема, можда бих напустио сваки књижевни рад а можда и не бих с песничством ступио у ближе пријатељство. Ево већ година дана, како јој читам од времена до времена своје умне производе, и, право да кажем, она утиче добротворно на сваки песнички рад мој. Нисам се ни надао, да ће поклонити толико саучешћа мени, који тек ступам у живот, у велики свет. Ах! да се смем надати . . .

(Наставиће се.)

НАЈСТАРИЈЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ УПОРЕЂЕНЕ СА БУГАРСКИМ.

Индоевропски народи, којима је Словени најмлађи брат, изјављују сваки на свој начин оно, што у себи скрива и што га одушевљава. Индијанац зградама великих храмова, Персијанац светим књигама, Мисирац пирамидама, обелисцима и големим тајносним лавиринтима, Грк у прекрасним статуама, Римљани (Романи) у бајном живопису (сликарству), Немци у пријетној музици, а Словени излише душу своју у приповеткама, песмама и спевима, што ти срце дира“ — овако рече Љ. Штур у књизи својој о народним песмама и словенским приповеткама.

Срби се могу дичити међу словенским народима својим умотворима, особито својом народном песмом. Њу је Србин стварао, јер је њом изрекао оно, што му је лежало на срцу; њом је отворио сваком своје срце, и у њем радост и тугу, која га је сналазила у животу му народном кроз све векове што их проживе — у цвету и радости, у чами и жалости.

Што је Србин учинио песмом, то учинише и друга словенска племена, за то се и каже, да су Словени у песми излили душу

своју, а песничку природу словенску признаше и писци несловенског народа хвалећи лепоту народних песама словенских.

Грк Константин Порфирогенита сведочи, да су се слушале словенске народне песме у грчким играма, и да су их Грци употребљавали.

Славни Немац Грим вели, да су сва словенска племена сама по себи свјетла на песму и игру. Па тако и јесте. Заиђеш ли код нас по кући, по дворишту, по пољу, по ливадама и шумама, по баштама и виноградима — свугде ћеш чути песму. За то и вели Шафарик, да нема у Јевропи народа, који би се толико могао својом песмом поносити, као што су Словени. — С тога мислимо, да смо и ми Срби дужни, да поштујемо тог великог песника народног, а то су саме песме народне; треба да чешће завиримо у ту богату ризницу народну, да је претресемо, да се боље упознамо с оним благом, што у њој лежи. С поносом можемо рећи, да су се синови нашега народа до сада лепо одзивали свому задатку и дугу, који дугују народној песми. Ма да се подоста писало о нашој народној песми, ипак мислимо, да неће згорег бити, ако наше поштоване читаоце упо-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

знамо са тумачењем неких народних песама српских, особито оних, које садржајем својим крију у себи древности претхришћанске, а где нам се прилика пода, упоредићемо их са бугарским народним песмама истога садржаја.

* * *

Као што Срби тако и Бугари стекоше у свом народу скупљаче народних им песама, међу тима се одликују особито браћа Миладиновци, који покупише до близу 700 народних песама бугарских и издаше их у једној књизи у којој су још игре, обичаји, веровања простонародна, предања, народна имена, пословице и загонетке. — Књига та угледала је света год. 1861, у Загребу. Спомоњемо још Чолакова бугарски народни зборник у ком су такође купљене буг. народне песме. Пред нама је збирка бугарских народних песама, што њих скупише браћа Миладиновци, и ми ћемо из њих изабрати нужне за нас песме. Пре него почнемо, рећи ћемо коју о браћи Миладиновцима, јер од како се поново држе бугарска народност и књижевност, имена браће Миладиноваца знаменита су у бугарској историји. Обојица се родили у Македонији, у Струги код Охриде. Старији брат Димитрије беше велики прегалац за народност бугарску у Македонији, ма да је за народни бугарски покрет због грчке народности теже било онде, него у подунавској Бугарској. С почетка је старији брат учитељевао у Прилипу, а доцније у Солуну. Његовим заузимањем зачула се у Солуну у божијем храму и словенска литургија. Млађи брат Константин учаше се у то доба на свеучилиштним школама у Москви. Међутим је Димитрије живо делао за народност бугарску, за то га је јако омрзнуо епископ пољански Мелетије. Мржња није престала, него је све жешћа бивала, док на послетку не изађе на зло за Димитрија, јер грчке владике га опренише и у Цариграду тамнице допаде. Млађи брат је докле свршио своје науке у Петрограду и по том донесе у Загреб за штампу спрењене песме, које угледаше све-

та помоћу епископа Штросмајера. Из Загреба се пожури млађи брат у Цариград у помоћ старијем брату, не би ли га спасао. Ма да га сви одвраћаху да неиде брату у тамницу, уђе ипак унутра, из које се више никад није повратио. И руско посланство и владика Штросмајер узеше се за Миладиновце код Порте, и ова заповеди, да се пuste на слободу. Али већ беше доцкап, јер непријатељи им се грозно осветише. Обојицу већ докле у затвору отроваше 1861 г.

Толико само о животу Миладиноваца.

* * *

Отпочнимо одмах оно, што смо наумили. Укупне српске народне песме, што их је Вук Караџић скупио, подељене су по старини на четворо:

1. На најстарије песме, у којима су трагови митологији; у којима су причања из нашег старог живота.
2. На песме о Неманићима и у опште о свему оном, што се збило у старој српској држави.
3. На песме о Краљевићу Марку и српским хајдучима, и
4. На песме, у којима су опевани најновији догађаји за ратовања српског за слободу.

По садржају су подељене на двоје: на женске и јуначке, или: на лирске и епске песме.

Ми ћемо се задржати код најстаријих српских песама, да им разгледамо садржај, да их протумачимо, и да се тим боље с њима упознамо, а где где ћемо их упоредити са бугарским народним песмама, где то може бити. —

Бугарске народне песме, што скупише браћа Миладиновци, раздељене су у главном на троје:

1. На „самовилске“ (самодивске) — вилске.
2. На црквене песме и легенде, и
3. На јуначке народне песме.

(Наставиће се.)

ПУТОПИСНЕ ЦРТЕ.

УСПОМЕНЕ ИЗ ИТАЛИЈЕ.

ИЗ НАПОЉА У КАЗАМИЋОЛУ.

апољ је далеко чувен са своје лепоте и дражи, чиме га је обилато обдарила природа. Мало има места у свету, која се могу достој-

но упоредити у томе погледу са том највећом ва-роши апенинскога полуострва, а некадашњом престоницом сицилијанске краљевине. „Un pezzo di cielo

caduto in terra“ — комад земље, што је пао на земљу — и „Napoli vedere e poi morire“ — Напољ видети па умрети — ти и тима слични усклици нису цигло одушевљени изрази лепотама занесене, очаране песничке душе. Те мисли обузимају свакога, ко је имао само прилике да види Напољ, ако иоле има осећања за красоте мајке природе. Али ма да је и по себи леп Напољ, и ма да има диван положај — прави значај и лепота његова јесте у околини му, у напољском заливу, коме ће у целом свету зацело мало бити равних.

За прва своја два бављења у Напољу походио сам његов југоисточни део: места Портичи, Резину, Торе дел Греко, Торе дел Анунциату, развалине несретне Помпеје, Кастеламаре, Соренто и острво Капри. Када бејаш и трећи пут у Напољу, год. 1881, наумих да походим и западну страну његова залива, наиме острво Искију, које је највеће у напољском заливу. Те године 4 марта беснио је жесток земљетрес на Искији, од кога је највећма страдала убава варошица Казамићола (Casamicciola). То је место на гласу са својих лековитих топлих купатила те се и с пуним правом зове „краљица бања“ — „La regina dei bagni.“

Саобраћај са красном околином напољском је врло лак и удобан; возе железни путеви, главне и локалне пруге, и пароброди, на којима се јефтино путује. Преко лета, док траје купање, возе пароброди између Напоља и Казамићоле сваки дан један пут а кашто и двапут, тако да онај, коме је време одмерено, може у један и исти дан из Напоља прећи на Искију, острво разгледати, па се још и натраг вратити.

Беше лепо ведро јутро месеца августа, кад сам се кренуо из напољске луке пут Искије. Брод је пресецао вале средњом брзином и пут је трајао од прилике два сахата и четврт. Лађа плови из почетка дуж обале, са које се поносито диже у вис Напољ са лавиринтом својих палата, већих и мањих кућа, у којима живи преко по милиона душа. Пароброд, јездећи крај красне обале Киаје — Chiaja — оставља за собом познату гроту посилинску — Grotta di Posillipo — затим Вергилијево предгорје, на коме је подигнут надгробни споменик великом песнику „Енеиде“, па се онда све већма удаљава од обале; али се ипак види у даљини место, на коме је стајала у старо доба варош Баје (Baiae).

Да чудних промена, што се збивају на овом нашем земаљском шару! Баје су сада тек једва познате по имену, знају за то место још само учени људи, који се баве с прошлешћу народа римскога — а некада су Баје биле тако чувене, да им се глас проносио по васцелом тада познатоме све-

ту. Тамо су била знаменита купатила на измак римске републике и за времена царева. Беху то купатила за раскош, камо су се многобројно стицали римски богаташи, не да траже лека телесним својим боловима и бољетицама, већ да се обесно размеђу својим богатством, траћећи своје благо и упропашћујући се и физично и морално. „Nullus in orbe sinus Bais praelucet amoenis!“ — „Красном заливу бајском нигде у свету нема равна!“ — тако кличе један римски богаташ, кад хтеде да сагради себи летниковац у Бајама. И доиста, Баје беху један од најлепших крајева у староме свету. Не само да је природа раскошно била разасула над њима све своје дражи, већ је томе у помоћ притекла и човечија вештина, те је још већма подигла природне им лепоте. Грађевине, што су красиле некад бајске обале, изазивали су по казивању старих опште дивљење и чуђење. Летњиковци римских богаташа изгледали су по својој просторији као праве вароши. Беспримеран, скоро невероватан беше раскош, што се у старо доба терао у Бајама. Тако је богаташ Лукуло, кога је Помпеј умесно назвао „римски, Ксеркс“, или „Ксеркс у тоги“ — „Xerxes togatus“, — грдним трошком дао прокопати читаве брегове, како би море свео у вештачка језера, а с друге стране дао је читаве морске заливе испунити насипима, да би подигао на њима мраморне зграде. Па где су се некада тако поносито у вис дизале величанствене грађевине, сада се овде онде виде још саме развалине као тужни споменици минуле величине и славе некадашњих Баја. Ратови, што су тамо беснили у првим вековима средњег доба, а још већма маларија, та опака бољетица, која влада у великом делу Кампаније, опустошила је те пређе тако чаробне обале, на којима се сада још само виде мајусне куће и трошне колибе убогих рибара.

Након пловидбе од сахата и по приспесмо на острво Прочиду. Ту се диже тврђавица на високој стени, а одатле доплови лађа за по сахата под варошицу Искију, која је главно место на острву истога имена. И над том варошицом диже се тврђавица на високој стени, са које је леп изглед на цели напољски залив. С тога и радо посећује стран свет ту тврђавицу. У Искији се искрца већи део путника, а са осталима настави пароброд свој пут у Казамићолу. Приближавајући се томе месту видесмо, како су многе куће оштећене од земљетреса. Ма да беше прошло пет месеци, од када је та несрећа задесила Казамићолу, те се много могло оправити за то време, то је ипак још доста зграда било без кровова, особито пак у горњем крају варошице.

На обали је било доста света, наине из простог реда, који је чекао на нове путнике. Док се лађа примицала обали, премишљао сам у себи, како бих се могао најбоље отрести оних, који би ми можда одвећ ревно нудили своје услуге. Од таквих услуга сам у опште јако презао у Италији. Особито имам непријатне успомене у томе погледу из Напоља. Али како ме је пријатно изненадило, кад сам искрцав се из брода приметио, да се Искијани у томе сасвим разликују од Напољаца, који се баш као цигани намећу странцима. Кад је свет излазио из лађе, нисам приметио ни један једити случај, да се икоји од урођеника ма и најмање досадно намећао путницима. Био сам већ подалеко одмакао од обале, упутив се у варошицу, кад ми приђе један млад човек, који познавши јамачно да сам странац учтиво ми се понуди, да ме проведе кроз варошицу. Радо примим његову понуду. Но ма да ми је ње-

гов тихи, смерни глас и цела му појава уливала поверење спрам њега и довољно ми јемчила, да имам посла са поштеним човеком, то ипак држећи се оног златног правила: „Clara pacta boni amici“, или као што кажу Талијани: „Chiari patti buoni amici“ — „Јасни уговори добри пријатељи“ — који пропис има своју важност нарочито у Италији — запитам га, пошто ће ме водити. На то он рече: „Se volete darmi qualche cosa, à di Lei piacere. — „Ако хоћете да ми што дате, то по вашој вољи“ — додав, да ће бити задовољан и са најмањим дарком. Ја сам се и доиста уверио, да сам имао посла са поштеним човеком. Дао сам му две лире за његов труд, и он ми се топло захвалио на томе. Напољски вођа, с којим се у напред и у свему тачно погодимо, кад му платимо по тој погодби за његов труд, ретко да ће се задовољити, већ ће обично захтевати, да му још што дамо.

(Свршиће се.)

КЊИЖЕВНОСТ.

ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Пријатељ српске књиге мора се од срца задовољавати, што је „Стражилово“ устало, да колико могуће послужи књижевности нашој. Ко је пратио књижевне појаве у последње доба, морао се уверити, да се и ту тек таворимо, јер нема сумње, да немиле прилике немилу утичу и на развој књижевности, као што је и оно истина, да „inter arma silet musae“. Производи средње руке, па чак и лошији, прештампавања тако рећи средњековних романа и приповедака, издавања скупљених дела, песама, писама без реда и плана поплављују нашу књижевну пијацу. Кад ма чак спава, тад мишеви коло воде: свесне и разборите, здраве и праведне критике кад није, тад се олош у књижевности хоће у маси да појављује. Сретна је оно мисао, што је код трезвенијег света и у одлуку сазрела, да својски треба пригрлити поље материјалног и културног рада и развитка. Па и на овом месту редовно ће се прегледати савремена књижевност, и добро стражарећи опазивамо, шта је добро и народу га топло препоручивати, а што нађемо да је лоше, да му нема места у нашој књижевности, ми ћемо га осудити и народу пријатељски саветовати, да га не купује, да га не чита. Отворено и савесно оцењујући или барем приказујући новине у књижевности нашој, надамо се, да ћемо две услуге роду учинити: и упутивамо народ наш, шта да чита и припомоћемо проћи српске књиге, јер неуређене наше књижевне прилике,

дакле слаби пролазак српске књиге, заиста су замахан узрок производњи лошега, ал' практичнога.

Књижара Браће М. Поповића издала је у последње време више књига а још више календара. Овом приликом позабавићемо се са ове две књиге: „Приповетке из старог и новог завета, са тридесет слика, по преводу Вука и Даничића саставио Ђ. Магарашевић, гимн. професор. Цена 50 новч.“ и „Путовање трију Руса и трију Инглеза по јужној Африци. Прича Жила Верна. Превео Бранко Мушички“. Обе су нам те књиге добро дошле: прва да поучи и забави, а друга да забави и поучи. Прва је школи намењена и тако удешена, да је смемо топло препоручити српској школи и српском ђачету, а и одраснији, који није био толико сретан да свето писмо у школи проучи, сме слободно ову књигу у руке узети. Разговорно, лаким слогом написана ова библија забавиће га и поучиће: задовољиће у пуној мери његово захтевање Добро долазе књизи и оних 30 слика, које знатно олакшавају проучавање исте. Цена је сасвим умерена. — Друга нам пружа у првој руди забаву, али испреплетану можда и сувише тригонометријском, дакле сувопарном поуком. Жил Верн је тако гласовит приповедач, да нам је добра његова ма и лошија приповетка. Што имамо забавити књизи, то је, што није с оригинала преведена и нема цене на корицама, а похвалити морамо лепи језик, којим је писана. Мушички је од оних зналаца језика нам, што

су ради да и опет унесу у говор и речи и облике, који су у њему, а изишле из обичаја, те да се повећа и богатство и благогласност милог нам матерњег језика. Осим слике на корицама имаде их још 6, које сладе читаоцу ону забаву, коју је из књиге црпио.

Књижара Браће Јовановића богати нам такођер књижевност својим издањима. Задржаћемо се данас код две школске књиге, које сваку хвалу заслужују: „Граматика немачког језика по Маку, превео и прерадио Стево Чутурило, II. део“ и „Сриска чиганка за ниже гимназије, књига друга, саставио Јован Живановић“. Кад већ не учимо руски, нужно нам је да знамо немачки, не само практичног живота ради, него и због тога, што је у Немаца књижевност велика, светска, па може човек у њој наћи и читати све, што зажели. Ову граматику добро је израдио г. Чутурило и добро ће се њоме моћи послужити и ђак у школи и онај, који мимо школе немачки учи. Добро је и то, што је ова друга свеска источним говором писана, чиме више одговара нашим потребама. Цена јој је 45 новч., доста умерена, ал' на корицама је нема. Књига се препоручује и за школу и за оне, који тај језик ван школе уче. Много морамо бити захвални књижари браће Јовановића, што нам и ову другу школску књигу издаде. Читанка Живановићева је врло добра школска књига, коју не можемо довољно да препоручимо не само нижим гимназијама овде у нас, него и *онима у краљевини Србији*, па и нашим вишим девојачким школама. Одабрано градиво па распоређено како ваља, с понеком утканом песмицом и песмом, говори за ваљаност књиге. Цена јој је 1 фор., ал' није штампана на корицама.

— Српску је децу ове године полазио „*Полаженик, божићни дар српској деци од браца Јове*. Година I. Цена 30 новч. или 70 пара динарских. То је књижица, каква се само може желити српској деци за уздарје. Насловна слика доноси нам чика Јову, нашег Змај-песника, а наше деце и нашег народа врло великог пријатеља; она је и дала повода „*Радовану*“, да онако лепо прикаже Српчаци чика Јову:

„Соко — око, ор'о — душа,
Над вама му лѣта,
Раскрило змајска крила
Врх србињског света;

*

Па вам крени срца млада,
Мелем души лева“ и т. д.

Уз ту лепу песмицу пристала је и остала садржина, приповеткама веје лепа тенденција: прегори себе за љубав другом; штета само, што брада Јова

није испричао нове приповетке, него нам је дао већ штампане у „*Невену*“. Књизи на крају лепа је песмица „*Два вертепара*“. „*Полаженик*“ нам је ове године мио гост, а биће мио и сваке, само нека се у будуће мало већма пожури и нека нам више новог донесе.

— Вредни наш Пајевић наставио је и издавањем изврних негда „*Постилиона*“ „*Доброгласником или честитком за нову годину*“. Садржина је онаква као и у „*Постилиона*“. Врло је лепа „*Ода снегу*“, а и остало је кадро, да нам разведри лице и да нам разбија бригу, ако нам се на врат попела. —

— Издањем књижаре Ђермекова и Матића у Земуну изашле су „*Песме Мите Поповића, 1874—1884*“. — Није ово првина, да се издаје збирка песама омиљеног песника Мите Поповића. Браћа Јовановићи у Панчеву издали су 1874 год. „*Одабране песме Мите Поповића*“, а браћа Поповићи у Новом Саду год. 1877. збирку: „*Пред васкрс, бојне песме Мите Поповића*“. По наслову збирке, коју су сад издали Ђермеков и Матић, мора свако помислити, да је то наставак збирке браће Јовановића, да су ту дакле само песме, које је песник певао за ово десет последњих година. Међутим су — не знамо томе разлога — примљене у збирку и песме најмлађе перијоде песникове, тако међу осталима „*Ој!*“ с којом је песник у „*Даници*“ за г. 1862. први пут изашао пред српску публику, па онда још и „*Златна коса*“, „*Раздрагано*“ „*Тужна мома*“, и „*Циганска кућа*“, све четири извађене из старог „*Јавора*“ за год. 1862. У опште се мора рећи, колико је лепа и фина спољашња израда тога издања, толико је небрежљива редакција. Ту су песме поређане некако случајним редом, није ту служило за мерило ни време постанка им а ни поједине песничке врете, у коју једна или друга спада, преводи су измешани с оригиналима (на Араћевој „*Романци о чели*“ и не стоји, да је превод), једном речи, и сувише је све поразбацано, а збирци би баш дужност била, да прикупи и у леп ред стави, што је донде било растурено. Требало је ма и најмањим предговором дати објашњења, а не просто ћутке метнути у збирку песме, које строго узевши у њу не спадају, а изоставити из ње оно, што према намери самог издања треба да уђе; ово се последње десило мал те не свима бојним песмама песниковим из перијоде српско-турског рата. Ту замерку нисмо могли прећутати, па ма нам се пребацило и ситничарење и цепидлачење; држимо, да у сваком послу треба да има реда и система. Па бар да је регистар састављен по азбучном реду, него овако мора човек прстом прећи цео регистар или дуго превртати, ако је рад баш ову или ону песму да нађе.

Песме из ове збирке покупљене су мал те не све из новог „Јавора“; осим горе споменутих оних пет, за које рекосмо, да су једна из „Данице“ а друге четир из старог „Јавора“, угледала је још „Посета“ први пут света у „Летопису“ 124 књ. „Цвеће“ у „Летопису“ 135 књ. превод Вајдине песме „а hajón“ у „Илустрованим новинама“ 1882. а „Свети Сава“ у дечијем листу „Голубу“ 1880.

Изворних песама има у тој збирци легенда, алегорија, балада, идила, пригодних песама а највише чисто субјективних лирских, са којих је песник свему српском свету најбоље познат. Што се пак тиче венчића оног песмица, што их је песник од пелена оплео, морамо се сложити с мњењем Стевана В. Поповића, који оцењујући у 126. књизи „Летописа“ у чланку „Наша новија лирика. IV. Панчевачко издање Поповићевих песама вели, да није оправдано, што се песник у једној тамо својој елегији срди на „овај крвави и ропски свет“, и да је тај његов „*јадомор*“ (Weltschmerz) насилан. Нама се то исто учинило, кад смо проучили „Пелен-венац.“

Од превода иде највише на Мађаре, а ту је опет најјаче заступљен Арањ. „Мати“, „Снаша Јања“ (Ágnes asszony), „Клара Зач“, „1879“, „Породични круг“, „Зими“, „Ропске душе“, „Пуста кућа“, „Славуј“, „Романца о чели“, „Песникова соба“, све су то лепа чеда Арањеве музе а Поповић их је са доста среће пресадио у нашу књижевност. У „породичном кругу“ додуше не осећамо оне свежине, која провејава ремек-идилу Арањеву, слике нису тако живе и пластичне као у оригиналу, најивна етидљивост девојанина, што „pirulva kéri... testvér-bátyját“ претерано је потенцирована тиме, што је преводилац њој у уста метнуо оно:

Három éve múltik, hogy utána kérdez,

Még egy esztendőt vár, nem meggy addig férjhez

на да пита:

„Кад ће да се б р а т а ц мој рођени (sic!) врати?“ даље је оно: „*mikor nem hallják és mikor nem látják*“ тривијално означено са „за врати“ — и тако још на два три места, али се ипак зато лепо даје читати Поповићев превод. — Од Мађара је ту још и Петефија са песмом „Дола и брег“, Верешмартија с „Прогласом“ („Szózat“; морамо рећи, да се не слажемо с тим, да песник за најунутарњије своје осећаје — а таква је љубав к завичају и роду — тражи мисли у туђина; Szózat јесте јединствен у својој врети, па баш зато, што је јединствен, и јесте специјална својина мађарског народа, ради чије се среће и опстанка бориле „а hős Árpádnak hadai“ и „*törték össze rabigát Nyúradnak karjai*“. Држимо, да би сваки Србин замерио туђину, кад би му оно, што му је за срце прирасло, хтео тако

отети. Ту примећујемо, да је по нашем мњењу исто тако незгодно о светом Сави писати „по туђој мисли“; даље је од Мађара заступљен још и Јован Вајда са песмом „На броду“, која је у „Илустрованим новинама“ 1882. изашла двома другама на мејдан, и песмама: „Крај је свему“ и „Пустиник“; и најпосле још и Павле Ђулајија с „Баладом“ и „Правдом и кривдом“ (Az igazság és hamisság; у овом је преводу песник сметнуо с ума, да су речи, а према томе и персонификације „*правда*“ и „*кривда*“ женског рода, те да не могу бити једно другом браћа, него сестре.) — Од француских је песника ту Alfred de Musset („Песникова жудња“), Lamartine („Ласта“), Victor Hugo („Рака и ружа“ и „Атлант и брда“) и Arnault („Лист“); од Енглеза Вурон (*Zóni moí, sáz arapó*; у примедби погрешно стоји, да се *Zóni* чита *зоe*; то је новогрчки, дакле је *зои*), од Руса Пушкин („Летња ноћ“); осим тога и шведских, старошкотских и староенглеских балада и романца, које је песник зацело радио по мађарским преводима; „Едвард“ бар сасвим подсећа на Карла Саса; и најпосле превод „Три гаврана“, за који песник не каже, одакле је.

Кад би нам простор листа допустио, још бисмо се дуже позабавили с том занимљивом збирком, јер искрено ценимо лепо дар песника Поповића, па бисмо исто тако радо истакли неколико лепих страна његове лире, као што не бисмо прећутали с друге стране још неке, дабогме ситније, мане и недостатке. Свакако се надамо, да би тиме већу услугу учинили и самом песнику и озбиљном развиту српске књиге, него кад бисмо, као оно наш друг, загревачки „Српски забавник“, од ока тек рекли, да нам се „овом књигом пружа прилика, да у целини (е тако!) проучимо песме нашега песника Мите Поповића“ и да у тој збирци „наш народни живот одјекује особито у идилским песмама, које се одликују својом свежином и лакоћом, и у којима се верно сликају примитивни карактери наших сељана“, а овамо, ако право рачунамо, има у целој збирци само једна једина идила, и та једна није ни изворна; оне друге две три, што их оцењивач држи за идиле, пре су баладе и романце. Ни самом песнику не може, држимо, годити такво, додуше снажно, но ипак опет површно, уздицање.

У препоруку књизи тој излишно би било речи трошити, јер се лирика Мите Поповића тако већ домакла народу срца, да није спала на препоруку.

— Књижара Браће Јовановића издала је малу причу за децу, којој је наслов „Трка зеца са јужом“. Уз причу је ту додано шест великих колорисаних слика и у опште је спољашњи облик књижице леп, те ју препоручује као благдански дар за малише.

— У Сарајеву је изашла нова књига: „Албанија, црте о з-мљи и народу од Ђорђа Ђурковића“. То је управо превод књиге истога писца, која је још год. 1881. изашла на немачком језику у Бечу као 12 свеска Хелдерове географске библиотеке за омладину и народ. Немачки је наслов књизи: „Albanien. Schilderungen von Land und Leuten, von Georg von Gyurkovics“. Превод је излазио прошле године у подлиску „Сарајевског листа“, а сад је прештампан на лепој артији. Ђурковићево је дело скроз занимљиво. Писац је, као што се из увода види, у два маха пропутовао Албанију те покупио важних података о животу и обичајима Албанаса, па их у делу своме саопштава у облику врло занимљивих црта. За превод се мора рећи, да је чистим и течним језиком написан. Примећујемо само, да оно „zur allgemeinen Orientirung“ није у овој прилици zgodно замењено са „Увод“-ом. Иначе се свуда брижљиво називо, промењено је и допуњено што-

шта, што је било нужно, а изостављено, што у српском преводу нема места; тако је н. пр. одмах у почетку другог одсека, где је реч о Бару, сасвим zgodно изостало упућивање на дело истога писца: „Bosnien und die Nebenländer“, које је изашло у Бечу као седма свеска споменуте Хелдерове библиотеке, али још није преведено на наш језик. — Издање „Албаније“ одиста је угледно, штампа лепа, само је штета, што превод није украшен оним трима сликама, што их има у оригиналу; нарочито је штета за илустрацију мушке и женске ношње у Албанаса, тим више, што је преводилац пропустио на стр. 110. превести одело Пренка Биб Доде, него се задовољава тиме што каже: „у чисто народној ношњи богато ишараној, са оружјем исто богато опточеним сребром и златом“ а оригинал лепо описије то народно одело и оружје, казујући му потанко сваки део. — Књигу ову препоручујемо читалачкој публици.

ЛИСТИЊИ.

Г Л А С Н И К.

(Дванаеста светосавска гимназијска беседа) држаће се и ове године у дворани код „Јелисавете“. Програм је тој беседи углављен овако:

1. „Велико достојно“, удесио Т. Остојић, пева мешовити лик гимназијски. — 2. „Славуј“, арабеска од Листа, свира на гласовиру гђца Олга Јефремовићева. — 3. „У градини славујак“ — од З. Ј. Ј за сопран, алт и тенор (соли и збор) сложио Р. Толингер, уз гласовирску пратњу певају гимназисте Сава Милутиновић, Ђорђе Павковић, Богољуб Ракић и збор. — 4. „О погледај“ — из „Булића“ од З. Ј. Ј. солопесма од А. Милчинског, уз гласовирску пратњу пева гимназиста Ђура Видицки. — 5. „Еј да је мени“ — удесио Т. Остојић, пева мушки збор гимназијски. — 6. „Јетрвица адамско колена“ народна песма, пева уз гусле гимназиста Ђ. Павковић. — 7. „Молитва“ од Бранка Радичевића, сложио Милчински, пева мешовити лик гимн. — 8. „Нобл момче“ од З. Ј. Ј. декламује гимназиста Петар Костић. — 9. „В сладких сањах“ — солокуartet од Хајдриха, певају гимназисте Милоје Миладиновић, Никола Манџловић, Ђура Видицки и Стеван Живковић. — 10. „Вилинско коло“ рапсодија од Јаела, свира на гласовиру гимназиста Стеван Адамовић. — 11. „Кад пролеће“ — од З. Ј. Ј. сложио Хорезшек, пева мешовити лик гимназијски. — Гимназијске су беседе овдашњој и околној публици толико већ омилиле, да их скоро није нужно ни препоручивати више. Знаде публика добро, да се гимназисте сваки пут потруде, да спремно изађу пред публику у захвалу за то, што публика својеки одзивом својим притече у помоћ сиромашним њиховим саученицима

(Изучавање славенских језика у Паризу.) На заводу „École normale des langues orientales vivantes“ изучавају

се под управом познатог слависте Луја Лежера славенски језици. Проф. Леже предаје четир часа на недељу; у два часа учи ученике облицима руског и црквено словенског језика, то је први разред; у другом се разреду по један час недељно читају текстови и рукописи а један се час учи из темеља српски језик, па се доцније читају и раважу српске народне песме о Краљевићу Марку. Осим тога корепетитор Владимиров скупа ученике трипут на недељу на вежба с њима руску конверзацију и учи их руској стенографији. Прошле је школске године проф. Леже имао 40 слушаца, међу њима које таквих, што су већ свршили филолошке науке па се интересују за славенске језике, које пак таквих, што су ради те језике да изуче за практичне цели. Има ту и женскиња, које се том изучавању одале само зато, што се интересују за руску лепу књижевност; међу њима је madame de Flavigny; та је већ на француски превела дело једно Мелниковљево. — Осим тих ученика и ученица учио је проф. Леже још 20 учених француских официра руском језику; ти онет зато уче руски, да би могли читати руска дела војничко-званственог садржаја Српски пак језик изучавају онајвише они, који су ради, да их у Србији вамете у жељезничку службу.

(Јубилеум Фрање Пулског) 30. децембра прошле године славио је Фрања Пулски педесетгодишњицу свог књижевништва. Друштво археолога у Будимпешти држало је тог дана свечану седницу. Слављеник је у име Кишфалудијевог друштва поздравио Карло Сас, у име Петезијевог друштва Мавро Јокајија, у име друштва за образничке вештине Никола Барабаш итд. На светковини је учествовало и свеучилиште, јер му је слављеник почасни доктор.

(Чувени историчар Леополд Ранке) прославио је шездесетгодишњицу свог књижевног рада, а 89. годину раде-

ног свог живота. Том је приликом слављеник добио од српског краља Милана велики крст реда св. Саве, а српско учено друштво у Београду поздравило га је телеграфски. — Ранке је пре две три недеље дао у штампу пети део свога великога дела „Weltgeschichte“.

ПОЗОРИШТЕ И УМЕТНОСТ.

(Српска народна позоришна дружина) бавила се до нове године у Вршцу а одатле ће прећи у Панчево. Последња је представа била у Вршцу лицем на нову годину а приказана је изворна новина, шаљива игра Мите Поповића под насловом „Наши сељани.“ Ту је шаљиву игру поднео писац „Матици Српској“ на награду и комад се тај још налази на оцени у Јована Ђорђевића и Милорада П. Шапчанина у Београду. Песме из „Наших сељана“ саопштио је песник лане у „Јавору.“ — У позоришном особљу има у женским снагама неке промене, у дружину је наиме наново ступила Софија Вујићка, пређе Максимовићка, те достојно заступа струку трагичне љубавнице; осим тога је ангажована нова глумица Бркићева. Јављају нам даље, да младе глумице: Тинка Лукићка и Ленка Петровићева е дана у дан све боље напредују у глумачкој вештини, те је изглед, да ће се дићи до одличних чланова народне позоришне дружине.

(Ладислав Мијержвински), родом Пољак из Варшаве, очарала дивним својим и нечувеним тенором публику мал те не свију великих градова. Певач је син угледне породице, те се из детињства у музици изобразио. Сад му је отприлике 35 година. Први пут је ступио на поворницу у Паризу на великој опери као Арнолд Мелхтал у Росинијевом „Вилеми Телу.“ После је отишао у Италију; у Милану је у театру della scala певао опет Арнолда. У Лондону је очарао Енглева, који су иначе у свакој прилици доста ладни; из Лондона је отишао у Америку а одатле у Петроград. Кад се у Петрограду опраштао, дала му је руска царица диван прстен. Прошле је године априла месеца гостовао на бечкој дворској опери и очарао Бечлије. — Мијержвински је једини тенор међу данас живима, који је кадар из груди узети високо ес. Осим Арнолда певао је у Бечу још Вердијевог „Трубадура“ и Раула у мајерберовим „Хугенотима.“ Од 15. децембра 1884 до 1. априла 1885. обвезао се импресарију једном, да ће по великим градовима Немачке, Белгије, Холандске певати у Мајерберовом „Пророку“ и „Африканци“, у Вердијевој „Ајди“, у Халевијевој „Чивуткињи“ и у Гунодовој „Маргити“, а импресарију ће му за то време платити ни више ни мање него 150.000 франака. — Осим певања уме Мијержвински још и свирати у виолину и гласовир, уме да сложи по који леп комадић а вешт је још некој музикалној вештини, које нема ни у каквој књизи — уме звиждати. Уз гласовирску пратњу уме да одавижда најтеже комаће за флауру.

(Хамлет први пут на српској позорници.) У краљевском српском позоришту у Београду давао се у суботу 29. децембра Шекспиров „Хамлет, краљевић дански“ у преводу Мите Живковића а у корист честитом глумцу Милошу Цветићу. Хамлет има још у српском преводу Лазе Костића и Константина Станишића.

(Нова хрватска народна опера.) Као што „Vienac“ јавља, саставља Иван пл. Зајц нову народну оперу хрватску, за коју ће појавише употребити народне попевке, те их што лепше и савршеније изгладити и уметнички обрадити.

(Педесетгодишњица песме „Kde domov můj?“) 22. децембра прошле године прославила се у чешком народном позоришту у Прагу педесетгодишњица народне имне „Kde

domov můj?“ Позориште је било свечано осветљено Светковина је започела Дворжаковом увертиром у познати Самберков народни комад „J. K. Tul.“ Затим је гђа Битнерова изговорила згодан пролог од Врхлицког а после се укавала жива слика, коју је удесио главни редитељ Колар. Слика та приказује, како се аустријски Славени клањају чешкој круни. До шест се пута морала дићи завеса а публика је била одушевљена. Напоследку се приказала Струежњицова историјска драма „Velký sen“. Кућа је била распродана.

(Нов комад Мавра Јокајије) Прошлог је месеца приказана била на будимпештанском мађарском народном позоришту нова драма, коју је по свом роману „Az aganyember“ удесио Мавро Јокајија. Драма та има 5 чинова и предигру у 7 слика. Публици се здравом допао Јокајијин комад а глумци, који играју у тој драми, дали су писцу у знак поштовања диван албум од црвене свиле. У име својих другова поздравио је Јокајију глумач Ујжавија. На албуму стоји у два реда: писцу „златног човека“ — приказивачи „златног човека.“ Јокајија је у забуђењу могао само кратко одговорити на поздрав и позвао је све приказиваче на пријатељску част. — „Agany ember“ је већ преведен и на немачки и даваће се скоро на Видањском позоришту у Бечу.

(Велик вокалан концерт.) У Барцелони, у Шпанији, спрема се велик вокалан концерт, на коме ће суделовати преко 50 дружина а више него 5000 певача. У свој Барцелони нема просторије, у коју би могли стати певачи и слушаоци, те ће се тако концерт држати у цирку, где се држе борбе с биковима.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Концем прошле године престао је излазити Дубровачки „Словинац“, као што каже „на неко време, док се не удеси са претплатници своји“.

— У Задру се покренуо нов белетристичан лист „Вук“. Име му је то у славу препородиоцу српске књиге, Вуку Стефановићу Караџићу. Изашао је већ први број с овим садржајем: Pristup od uredništva — Јован Стерија Поповић, као лирски песник, од Лазе Томановића. — M... I pesma od Josipa Berse. — Kukavica majka, od Toma Krstova Popovića — U majčinom krilu, pesma Marka Cara. — Nove knjige. — Kulturne vjesti. — У „Pristupu“ јавља уредништво, да ће се „ради практичнијех обзира служити засада латиницом а разуме се, да ће појединијем сурадницима бити просто употребљавати и једна и друга писмена“.

— Изашло је друго издање „Роезија“ словеначког песника Симона Грегорчића. Песник је посветио књигу ту владици Штресмајеру и владика му је у захвалу написао врло љубавно писмо.

— Од Ивана Снегирева изашла је у Казану опширна студија о животу и раду слависте Јосифа Добровскога.

— Изашла је ових дана књига Сватоплука Чеха „Urominky z vuchodu“, у којој писац описује путовање своје по Кавказу.

— Даровити пољски комед Казимир Залевски написао је нову комедију у пет чинова под насловом: Przednia straż. Предмет је узет из друштвеног живота пољског а дело ће се приказати на Краковској поворници.

— Од Вл. Окоњског изашла је нова драма у 5 чинова под насловом „Аспасија“.

— О Мицкијевићевом „Pan Tadeusz“ у написао је пољски научењак др. Вигелајвен естетично-литерарну студију.

— Боденштетове „Песме Мирза Шафије“ сретно су преведене и на флемски (фламандски) и на шведски.

— Ернесто Роси, славни талијански трагични јунак, из- даће у Флоренцији своје „студије о Шекспиру“, које је давно већ огласио.

— Дело нашег престолонаследника Рудолфа о путу његовом на исток („Die Orientreise“) изашло је у Лондону у енглеском преводу. Енглеске новине спомињу ту књигу с признањем.

ЧИТУЉА.

Лазар Стефановић, белоцрквански прота, од благовештенског сабора 1861. амо посланик на народно-црквеном сабору, бивши члан саборског одбора и митрополитско-црквеног савета, умр'о је у Белој Цркви у 76. години века свог.

Никола Димитријевић, штампар, издавач „Срп. Кола“, умр'о је у Новом Саду 10. децембра прошле године. Поживио је 33 године. У издању покојниковом изашла је „Слободарка“, трагедија Манојла Ђорђевића-Приврзена, коју је наградила „Матица Српска“, и дра Ђорђа Дера превод Сен-Пијеровог „Павла и Виргиније“, који је доживио у нас два издања.

Кристофор Шифман, народни добротвор, преминуо је 12. децембра прошле године у Банатском Комлошу у 70. години својој. Још за живота је покојник основао закладу од 10.000 фор. и руковање истом поверио „Матици Српској“. Та је заклада намењена на две стипендије ученицима, који полазе живописне академије или слушају више педагошке науке. По жељи се оснивачевој осим тога издаје сваке године српском нар. позоришту по 200 фор. у име припомоћи.

Емил Чапра, књижевник и члан књижевног одељења „Матице Српске“, умр'о је у Новом Саду у 48. години свог века. Уређивао је 1860. год. лист „Словенку“, а написао расправу о деспоту Ђурђу Бранковићу у „Даници“ год. 1867. Чедомиљ Мијатовић вели, да је „Чакрина“ карактеристика Ђурђа и Јерине тако пуна духа и тако пуна истините светлости, да се у интересу српске књижевности само жалити може, што његово перо није написало целу историју Ђурђеву“. Осим тога је Чапра многим знатијим Србима и у опште Словенима књижевницима по смрти им посветио неколико топлих речи, као Курелцу, Љубиши, Ђури Јакшићу, Милици Стојадиновићевој, Медаковићу и т. д.

С М Е С И Ц Е.

(Знатнија лица, која су помрла у току године 1884.)

Месеца јануара прошле године умрла је мати султана Абдул-Азиса и познати руски милитарни писец генерал Фађејев. — Фебруара: чувена немачка глумица Јозефина Галмајер и проф. Шенегу, главни уредник Times-а. — Марта: стари глумац са бечког дворског позоришта Карло Ларош, даље: славни француски историчар Francis Mignet и Карло Токо, кнез од Монтемилета, последњи изданак лозе Стјуартоваца. — Априла: славни немачки песник Еманујило Гајбел и црногорски митрополит Иларијон. — Маја: слављени талијански песник и сенатор Ђовани Проти; даље: Мидат наша и руски прота у Бечу Рајевоки. — Јулија: познати руски генерал гроф Тотлебен и славни лекар очију Јегер. — Августа: немачки песник и драматург Хенрик Лаубе. — Октобра: сликар Ханс Макарт. — Новембра: директор париске опере Вокорбеј и некадањи угарски министар-председник гроф Мелхијор Лоњајија; затим: славни природњак Алфред Брем и славна некад играчица Фаника Еслерова, којој није било равне у мимичној вештини.

(Несреће по позоришних године 1884) Прошле је године било много пожара по позоришних. 20. јануара изгорело је до темеља глумиште Lushye'ево у Лондону; 16. априла позориште у Тараску у јужној Француској; 21. априла циркус Сидолијев у Букурешту; 16. маја Stadttheater у Бечу; 15. је маја букнула ватра у Варшавском позоришту; 20. јуна изгорео у Лондону акваријум; 29. јуна краљ позориште у Единбургу; 6. августа летње позориште у Томску у Сибирији; 19. октобра немачко позориште у Москви; 25. октобра ноћу позориште у Смирни; 20. новембра Variété у Southampton-у у Енглеској; 23. новембра позориште Thalia у Штетину.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Б. К. у Г. Примили смо. Хвала С рукописом ће бити по Вашој жељи.

Вл. Стеф. у Ст. Футогу. [Песма, за коју питате, изашла је у књизи: „Лаварице, или догађаји за времена кнеза Лавара, из Српства Јоксима Новића Оточанина“

Г. К. у М. Ч. Послане песме не можемо штампати, а за приповетке ћемо Вам скоро јавити.

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Први број „Стражилова“ шаљемо на углед многим нашим познаницима и познаницама а и другим пријатељима српске књиге и молимо их лепо, да се претплате на лист овај и да га препоруче својим пријатељима и знанцима. — Ко се рад не буде претплатити, нека учини љубав и врати нам лист чист за времена.

САДРЖАЈ: „Стражилову“, поздрав М. Живковића. — Трива свирац. Слика из Потисја. — Алемови. Сретна цура I—IV. — Равни путеви. Приповетка Милана Савића. — Српске народне песме упоређене с бугарским од Ђорђа Магарашевића. Путписне црте. Сlike из Италије. Из Напоља у Казамићолу. Од дра Ђорђа Дера. — Књижевност. Оцене и прикази. — Листићи: Гласник. — Позориште и уметност. — Књижевне новости. — Читуља. — Смесице. — Одговори уредништва. — Од администрације.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара на годину. Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.